

Po kratkem presledku smo dobili še drugo knjigo tega znamenitega romana, in tako je „povest davnih dedov“ končana. O njem je „Zvonu“ obljubljen daljša študija. Čitajočemu občinstvu bodi delo toplo priporočeno.

Alphonse Daudet, Sapho. Slike iz pariškega življenja. Prevel Oton Župančič. Ljubljana, Narodna založba. 1912. 80. 291 str. Cena 2 K (s pošto 20 v več).

Mlad Provencalec iz stare, obubožane rodbine, Jan d'Armady, se pripravlja v Parizu za diplomatsko karijero, kakor to zahtevajo tradicije njegove rodbine. Pri bogatem inženirju Déchelettu, ki zbira v svoji razkošni poletni palači vse odlične pariške umetnike in veseljake, spozna Fani Legrandovo, znano med umetniki pod imenom Sapho, ker je bila služila kiparju Caoudalu kot model za njegovo „Sapho“. Rafinirani, vseh naslad prenasičeni lahkoživki je vseč ta mladi, nepokvarjeni fant, ugajajo ji njegovi svetli kodri, njegova nežna polt — in oklene se ga z vso strastjo svoje ugašajoče mladosti. Jean si domišlja izprva, da je to znanje za eno noč, kakršna so običajna v velikem mestu; toda ona ga ljubi resnično in njena vdanost, ljubezen in opojna slast njenega telesa priklenejo slednjič Jeana nanjo s trdno verigo, ki postane še tesnejša, ko Jean po izpitu zboli in mu Fani streže z ginljivo ljubeznijo. Vzameta si skupno stanovanje in prepojena slasti in uživanja pozabita na vse, kar ju je prej priklepalo nase, prijatelje, znance, sorodnike. Oba vesta, da ta vez ne more biti trajna, kajti v kratkem bo Jeana klicala služba bogvekam — toda tega vprašanja se oba izogibata. Po Fanini preteklosti Jean ne poprašuje, saj približno lahko ve, kakšna je bila. In vendar, ko izve vso resnico, je to zanj strahovit udarec. Polasti se ga blazna ljubosumnost na njeno viharno preteklost, polno orgij in perversnosti, ljubosumnost na vso to galerijo njenih ljubimcev, na te slavne umetnike, ki so jo ovekovečili v verzih, sohah, slikah . . . In z ljubosumnostjo se združi ponos na to preteklost, katere senca pada tudi nanj in veriga se sklene še tesneje . . . Enkrat se zdi, da se bo Jean iztrgal iz njenih opojnih objemov. Mati mu zboli, gre na dopust in sila spominov in čar domačega kraja mu da toliko moči, da piše Fani, da morata narazen, ker so se razmere doma tako poslabšale, da ne sme več računati na podporo od doma in mu ne bo več mogoče živeti v dveh. Toda brez kletev in solz se vda Fani v svojo usodo; ostati mu hoče zvesta in služiti si hoče kruh z delom svojih rok, česar ni bila nikdar vajena in ves prosti čas hoče posvetiti njuni ljubezni. Tej vdanosti in dobrosrčnosti se Jean ne more ustavljati: nagloma zopet odpotuje v Pariz in veriga se sklene nanovo. In ko vidi, kako ponižujoča je za Fani služba pri stari koketi Rozi, vzame svojo ljubico zopet k sebi, in da bi ceneje živela, se preselita na kmete in nanovo doživita vso slast prve ljubezni. Toda dolgo ne more več trajati ta idila. Fani se je polagoma izpremenila. Odkar je vedel Jean za vse njene skrivnosti, se ni več brzdala pred njim in ni več prikrivala navad bivše kokete: vse skrivnosti njene neizčrpne erotične rutine mu postanejo domače, priklenejo ga še bolj nanjo, a oženem mu presedajo. Tudi na zunaj ne prikriva Fani več svojih starih navad: cigarete kadi ves dan in najrajši prespi ves čas v postelji. Kretnje, besede in obraz razodevajo njeno preteklost in njena leta. Toda njen život in njena ljubezen ostaneta vedno enako sveža, vkljub vsej preteklosti in vsem zablodam . . . Še enkrat bi se Jean skoro izvil iz njene opojne atmosfere: zaljubi se in zaroči z mladim, nepokvarjenim dekletom, hoče se mu po mirnem, poštenem življenju; z nadčloveškim naporom se iztrga iz objema svoje ljubice in že je določen dan poroke. V silnih duševnih bojih preživi Jean ta čas, ne more se otresti spominov na Fani, ki mu je še vedno vdana, a ga vendar ne nadleguje. Kar ga priklene nepremišljen korak zopet nanjo. Iskat gre

svoja pisma, katerih mu pri ločitvi ni izročila, in dehteča odeja njene postelje se zgrne nad njim za vedno, nepreklicno! Zaroka se razdre, Jean hoče vzeti Fani s seboj v Peruanijo, kjer je dobil mesto podkonzula. Toda v tem odločilnem trenutku je ona treznejša. Odpove se Jeanu, ker njuna ljubezen je itak mrtva in rajša gre k svojemu nekdanjemu ljubčku, graverju Flammantu, ki je postal vsled nje zločinec, prestal kazen in se vrnil k nji in njenemu otroku... Jeanovo življenje je uničeno, vse mrtvo in prazno, doma je bil pretrgal vse stike zaradi Fani in ostalo mu ni nič...

Problem, ki ga obdelava tu Daudet, ni nov, zlasti v francoski literaturi se je snov opetovano obdelala: prostitutka, ki jo resnična ljubezen trajno ali vsaj začas dvigne, v literaturi ni redka prikazen; spomniti se je treba samo na Manon Lescaut, na Damo s kamelijami itd. Daudet je obdelal snov v pestrih barvah, z njemu lastno vervo in južnim temperamentom. Seznaní nas z življenjem odličnih umetnikov in njih intimnimi slabostmi, s tragedijami, ki se doigravajo za zaveso legitimnih in nelegitimnih zakonov, povede nas v ateljeje, v salone, v družbo starih koket in v solnčno Provenco, a vse nam slika z dovršenim umetniškim okusom. Markantno so začrtani vsi značaji: Sapho, dobrosrčna in vdana, strastna, divja v svoji ljubezni, vkljub svojim letom vedno enako lepa, „cela lira“; neizkušen fant Jean; stari pohotnež, kipar Caoudal; pesnik La Gournerie, glasbenik Potter, stara Pilarka in njena hči Roza; dvojica Héttémova; inženir Déchelette in njegova zlatolasa ljubica Alice, ki gre vsled njega v smrt in potegne tja tudi njega za seboj; Jeanovi sorodniki, zlasti „Nepridiprav“ stric Cezar; Fanin oče, pijani kočijaž Legrand — vsi so orisani v par potezah mojstrsko. — O prevodu lahko trdim, da dosega v vsakem oziru original. Ves ogenj Daudetovega pripovedovanja je prešel tudi v prevod in da niso imena in milje francoski, bi človek sodil, da čita izvirno delo. Nikjer nerodnih izrazov, ki se radi vrinejo v prevode, nikjer trdih, neokretnih opisov namesto preciznega stavka — vse je umerjeno in uglajeno, jezik in slog blesteč kakor v Župančičevih verzih. Pri sedanji suši na domačem literarnem trgu bodo ljubitelji knjig gotovo radi posegli po tem biseru med prevodi.

Dr. Fr. Sturm.

Jožef Ribičič, Vsem dobrim. Ljubljana 1912. Izdalo in založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“. 80. 100 str. Cena 1 K 50 v.

„Vsem dobrim“ — tako bi se lahko glasil naslov molitveniku ali moralizujoči poslanici ali zbirki dobrih naukov. Pričujoča knjižica pa ni ne to, ne ono, ampak je zbirka treh povesti, katerih prva se glasi „Grbavi Peter“, druga „Máte“, tretja pa „Grad — Srce“. Glavni naslov je torej le posvetilo, ne pa značilni pečat celotne vsebine. Tri sentimentalne povesti obsega ta lično tiskana knjižica.

Po svojem presodku bi dal prednost drugi črtici: pisatelj riše kaj spretno trpljenja in hrepenjenja polno življenje malega cigančka-najdenčka, poznejšega umetnika na goslih. Snov sicer spominja na prizore iz Cankarjevega „Pohujšanja v dolini šentflorijanski“, ime ciganke Cinte se čudno lepo vjema s Cankarjevo Jacinto, a stvar je lepo zgrajena in mestoma s poetičnim zanosom nadahnjena. Tiste tri pesmi, ki jih igra Máte na goslih v koncertni dvorani, so po svoji vsebini vredne poštene pohvale. Ta Máte je idealiziran cigan, pravi pesniški bohème, kakršnih v življenju ne poznamo. — Bolj realistična povest je prva; vendar se nam zdi, da vsi motivi ne odgovarjajo realnemu življenju. Ali je verjetno, da bi bil grbav osemleten deček radi svoje telesne hibe tako globoko potrť in tako iskreno pobožen, da bi si sam na vse zgodaj, ko danove zvoni, iskal v cerkvi tolažbe in pomoči? In ko ne najde drugih prijateljev, si jih poišče med živino na paši! — Težka simbolika pa mori tretjo povest; to je nekako pravljica s po-